

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՆՃԱՏՈՂՈՎՈՅ ՅՈՎԱԾՓԱՅ ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ ԿՏԱԿԻՆ

Սահակ-Մեարտաբան Գրական միջամտակարաշխութիւնն՝ զոր Բարեկիշատակ Յովսէփ Իզմիրեանց նստատամ Է, պիտի կատարի յառաջիկայ 1888 տարւոյ Սրբոց Թաղաբանչաց տանի օրն: Հետեւապէս Գործադիր-Մ'ապառն Եանձնաւորդու կը փութայ այսու Յայտարարութեամբ վերադին նրախիղ այն նշանակներն ու բանասէքներն որ ունին Ազգային լեզուաբնմտիչեան և պատմութեան վերաբերեալ երկատիրութիւններ, ձեռագիր կամ՝ տպագիր, և կը փոխարին մասնակցիչ մըր-ցանակարաշխութեան, փութան յաղարկել զայնս առ Դմին. Արքայան Պատրիարք Հայրն, Ի Կ.Պօլիս, մինչև յառաջիկայ տարւոյ Յանուարի սկիզբն:

Տպագիր երկատիրութիւնը նարկ է որ երեք օրինակ յաղարկուին:

(Տ. Կ.)

ՀԱՆԳԻՍԻ ԱՄՍՕՐԵԱՅ

ՏԵՂԻԲ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՋԱՌՄԱՆ

Կ.ՊՈԼԻՍ,	Վանատոռն Մ'աքանոսթեան:
” ”	Ջրափաճառ Պօլսու և Եանք Լեւոյ:
ԶՄԻՌԻՆԻԱ,	Վանատոռն Մ'աքանոսթեան:
ԿԱՐԻՆ,	Տ. Սեբասթիէ Վ. Էրեբունի:
ՏՐԱՊԵԶՈՆ,	Հ. Համազասպ Վ. Չամսանի:
ՊՐՈՒՍԱ,	Ընտռն Էֆ. Թափանի:
ՏՓՂԻՍ, *	Դրափաճառ Պր. Զարայե Գրիգորեանց:
ՊԼՈՒՆՄ,	Առաքել Էֆ. Սարգիսեան:
ԼԵՂԵՅԻՆ,	Պր. Կարապետ Պօղոսեան Էրեբունի:
ԱՂԵՔՍԱՆԳՐԻՆ,	Տ. Ղեւոնդ Բն. Փափագեան:

ԹՂԹԵԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱՄՍՕՐԵԱՅ ՀԱՆԳԻՍԻ

Առ Յ. Զ. Ի ՊՈՒՏՆԱԲԵՇԴ: — Եանձնարարութիւնը կատարուած է: Գրքերը կրնաք բնդռակի թիֆլիզի Կեդր. Դրափաճառանոցէն:

Առ Փ. Էֆ. ԵԵՐԱՎԱԹՐԻՆ: Բաժանարարագիւն ընդունած ենք շնորհակարարութեամբ:

Առ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՄԲԱԳԻՐՍ: — Խմբագրութեան առջիկայ րանի մ'ազգային լուսարար ինչ ինչ խոսքերն առացած չըլլալով տարւոյն վերջը կը ծանուցանենք որոց անկն է.

ԱՐՄՂԵՑ: — Կը պակսի թիւ Բ.

ՆԱ ԵԻՆԵԱՆ ՄԱՍՈՒՆ: — Միայն Եանոս, և Փետր. ընդունած ենք:

ԱՐՄԵՆԻԱ: — Կը պակսի Բ. Տարւոյ թիւ 65, և Գ. Տարւոյ թիւ 3:

ԱԻՆՏԱԲԵՐ: — Կը պակսի թիւ 29:

ԿՐԱԿԱՆ ԵՒ ԽՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՄԲՈՒՆ: — Ընդունած ենք միայն Եանոս, Փետր. և Մարտ թուոր:

ԺԱՂԻԿ: — Կը պակսի թիւ 11, 91, 92: — ՄԵՆԿ: — Կը պակսի թիւ 74, 75:

Վ Ի Ե Ն Ն Ա. Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն.

Ճ Բ Ա Ռ Է Բ

Բ Ա Ժ Ա Ն Ո Ր Դ Ե Գ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Բ . Տ Ա Ր Ի Ո Յ

Ա Ր Ս Օ Ր Ե Ա Յ Հ Ա Ն Դ Ի Ս Ի

1888

Այս 12րդ. թուովն՝ Հանդիսս ամսօրեայ կը լրացնէ կենացն առաջին տարին: Չէր կարող այս սակաւժամանակեայ միջոցին մէջ՝ կարգէ դուրս արդիւնք յառաջ բերել. սակայն ուրախութեամբ տեսանք թէ ամէն տեղ ուր հայերէնախօսք կը գտնուին՝ համակրանաց եւ սիրալիր ընդունելութեան արժանի տեսնուեցաւ, ինչպէս շատք եւս թէ գրով եւ թէ քերանացի յայտնեցին, որոց աստէն հրապարակաւ կը մատուցանենք մեր շնորհակալութիւնը: Շնորհակալ ենք առաւելապէս այն ուսումնասէր եւ լաւակամ՝ անձանց, որ քաց ի քաջալերական խրախուսիչ քանից՝ հաճեցան նաեւ իրենց կարծիքն ու խորհուրդն յայտնել ի մասին կատարելագործութեան: Ասոնց մէջ կային այնպիսի խորհուրդք՝ որոց արդեամբք իսկ հետեւեցանք, եւ որոց պարտական ենք անշուշտ մեր աշխատսիրութեան գլուխ համակրութեան մէկ մասն:

Բայց կարելի չէր որ թերթիս ամէն մանրամասնութիւնքն ամէնուն առհասարակ կարծեաց կամ հաճոյից համեմատ գտնուէին: Այս պատճառաւ լսեցինք կամ՝ կարդացինք նաեւ այնպիսի խորհուրդներ, որոնց միահաղոյն նետելին անկարելի էր՝ ըլլալով իրարու յակառակ. որովհետեւ իւրաքանչիւր որ ըստ իւր անձնական կարծեաց խորհուրդ կու տար: Եւ այսմ՝ զանազանութեան կարծեաց՝ մենք լաւ համարեցանք միջին ճանապարհաւ ընթանալ. որով կարծենք նաեւ ընդհանրութեան կամքը կատարած ըլլալ:

Տրուած խորհուրդ մին եւս էր՝ Հանդիսիս քանակութիւնը մեծցնել. խորհուրդ մ'որ մեր յատուկ քաղճանաց իսկ շատ համեմատ էր, զոր ի սկզբանէ կը մտածէինք, որ եւ յընթացս տարւոյս առաւելաւ, որովհետեւ օրըստօրական փոքրիւ առաւել քան զառաւել համոզուեցանք թէ թերթիս անձուկ սարմանն չի միաքանիւր նիւթոց ընդարձակութեան: — Բայց ցայժմ՝ կարելի չեղաւ ի զլուխ յանել մեր եւ այլոց այս քաղճանքն, որոյ կատարումս միզմէ միայն կախում չունի: Սակայն եւ այնպէս նոյն քաղճանքն ու դիտաւորութիւնն յապագային եւս չենք յետացըններ մեր սրտէն ու մտքէն, եւ թերեւս ի մտաւոր ժամանակս իսկ ի գործ կը դնենք՝ ըստ շահու կատարման ակնկալութեանս:

Կը մնայ արդ հրաւիրել մեր Եարգոյ քաճանորդներն՝ որ հաճին նաեւ գալ տարի շարունակել Հանդիսիս այն պատուական համակրութիւնն՝ զոր այս առաջին տարիս ցուցին, մեր կողմանէ խոստանալով ամենեւին չնուազեցընել մեր ջանքն ու ծիգը, այլ ընդհակառակն յաւելլու ի նոյն:

Կը խնդրենք այն ամէն յարգոյ անձնեցեալն՝ որ կը քաղճան քաճանորդ գրուիլ Հանդիսիս, ըստ կարի փութալ ծանուցանել խմբագրութեանս:

Պայմանք քաճանորդագրութեան եւ այն ամենայն անփոփոխ կը մնան: — Խմբագրութիւնն իբր ճշգրտութեամբ արգելադրելու շնորհաւորութիւնքն կը ծանօթացընէ Հանդիսիս ընթերցողաց:

ԽՄԱՐԳՐՈՒԹԻՒՆՆ

ЛИНГВИСТИЧЕСКІЯ ИЗСЛѢДОВАНІЯ.

А. ТОМСОНА.

Т. I.

1. Краткій очеркъ фонетики и морфологіи Ахалыцкаго говора. — 2. Сослагательное наклоненіе въ армянскомъ языкѣ. — 3. Личныя окончанія настоящаго времени въ армянскомъ языкѣ. — 4. Второе лице единственнаго числа настоящаго времени въ греческомъ и литовскомъ.

С. Петербургъ. 1887. — VIII. 120 стр.

Մեծուսատի Գր. Գր. խալաթեանց, որ այժմ Վիեննա է եւ կը պատրաստէ իւր ազգագրական ժողովածոյից նրատարակութիւնն Նեոգիւտէ, իսկնցաւ խմբագրութեանս ինդրանօր առաջիկայ տեղեկութիւնն տալ Գ. Ա. Թոմսոնի այն ռուսերէն լեզուաբնական երկասիրութեան վրայ:

ԵՄԲ.

Հայ բարբառների ուսումնասիրութիւնը, որ այնքան կարեւոր է առհասարակ մեր լեզուի պատմական ուսումնասիրութեան եւ մասնաւորապէս աշխարհիկ լեզուի ծագման եւ զարգացման աստիճանները որոշելու — վերջին տարիներս առանձին ուշադրութիւն է գրաւել իւր վերայ: Միևիծարականը այն է մանաւանդ, որ՝ քացի հայ մասնագէտներից, օրրստօրէ մեծ Նետաբըրրութիւն են ցոյց տալիս այդ մասին օտարազգի գիտնականները, — նորա, որը հայերէնի մասին քննութիւններ գրելիս՝ մինչեւ այսօր աչքի առաջ ունէին ժայն քրոյ լեզուն՝ գրաբարը, քնաւ անտեղեկակ մտալով մեր գաւառական քարքառներին. ուստի այսու քացի ի հայկարանութեան առաջադիմութիւնից, մի նոր. թարմ՝ հոսանք է քացում հայերէնի վերաբերմամբ իսկականութեան լեզուագիտութեան մէջ: — Երժանայիշատակ Գր. Յ. Համուչեց յետոյ, որ կարծ միջոցում՝ քաւական քնտիր նիւթեր եւ Նետագոտութիւններ քննայեց «Լեւոնայոց լեզուի» մասին, արժանի է ուշադրութեան վերը յիշած խորագրաւ պ. Ա. Թոմսոնի ռուսերէն քննութիւնը՝ «Ախալցխայի գաւառալեզուի նշմանց եւ ձեւոց իսկանոտ տեսութիւն», որ քուն աշխատութիւնն է. որքան կցած է երկր յաւելում. ու. հայերէնի ստորադասական եղանակը, ք. հայերէնի դիմորդ վերջաւորութիւնը՝ Ներկայ ժամանակում, գ. Յոյն եւ Լիվոնան լեզուաց Ներկայի ԲՅՈՒ դէմը: — Ախալցխայի գաւառալեզուն՝ ինչպէս յայտնի է, Երզրումի քարքառի ձիւղն է կազմում եւ որպէս դոյն իսկ քարքառը՝ իսկ քարքառների աւրեւմտեան կողմած խմբին է պատկանում: Գ. Թոմսոնը ցատկեղաբար շատ նիւթ չէ ունեցել իւր ձեռքի տակ. այդ պակասութիւնը զգալի է աշխատութեան մի քանի կէտերում: Սակայն դիտելու է եւ այն, որ՝ առաջարկելով Ախալցխայի գաւառալեզուի իսկանոտ քերականութիւնը, Նեղիւսկը գոյ չէ մտում միայն զորա նշանները եւ ձեւերը ուսումնասիրելով. իսկ անդադար քաղդատում է նոցա գրաբարի եւ միւս քազմաթիւ գաւառական քարքառների Նետ (որպէս եւ ոչ սակաւ Նեղիկ-Եւրոպեան միւս լեզուները Նետ՝ քստ կարգին եւ եղանակին իսկանոտական լեզուագիտութեան), քաղելով այդ մասին նիւթերը Բ. Պատկանանի, Վ. Ա. Բյոտրենանի, Պէտերմանի, Ս. Սարգեանից, Յ. Համուչե քննութիւններից: Ուստի այս գործը իսկ քարքառների իսկանոտական ուսումնասիրութեան մի աշուղ փորձ է եւ ոչ աննշան ծառայութիւն Լեզուագիտութեան առաջ: